

بررسی نقش میانجی شوخ طبعی مربیان در ارتباط علی رهبری تحول آفرین (الهام بخش) با انگیزه پیشرفت ورزشی در ورزشکاران نخبه

حسن فهیم دوین^۱، احسان اسداللهی^{۲*}

۱- استادیار، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، ایران ۲- استادیار، عضو هیات علمی موسسه آموزش عالی سناباد گلپهوار، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۷/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۳/۲۰

Investigating the Mediating Role of Coaches' Sense of Humor in Causative Relation of Transformational (Inspirational) Leadership with Sport Achievement Motivation in Elite Athletes

Hassan Fahim Devin¹, Ehsan Asadollahi^{2*}

1- Assistant Professor, Faculty member of Islamic Azad University, Mashhad Branch, Iran 2- Assistant Professor, Faculty member of Sanabad Golbahar Higher Education Institute: Golbahar, Khorasan Razavi province, Iran.

Received: (2014/09/24)

Accepted: (2015/1/31)

Abstract

The purpose of this descriptive-analytical study, which was conducted in the field, was to investigate the mediating role of coach's humor in relation to the transformational (inspiring) leadership of coaches and the motivation of elite athletes to achieve sports. The statistical population of the study included all athletes of men's and women's sports teams in Khorasan Razavi province present in the country's premier leagues in 1399 with a total of 268 people, which was a simple random number of 158 people using Morgan and Krejcie table formula as a statistical sample. They were selected and answered the standard questionnaires of Ismaili Sports Motivation (2014), Transformational Leadership of Bass and Olivier (2000) and Tenderness of Martin et al. (1988). The content and face validity of the questionnaires were confirmed by the professors of sports management. Also, the reliability of the instrument was confirmed by using Cronbach's alpha test. Structural equation method and Smart PLS software version 2 were used to analyze the data and examine the relationships between the variables. Findings showed that transformational (inspiring) leadership and coaches' humor have a significant effect on athletes' athletic achievement motivation. Humor also plays a mediating role in the impact of transformational leadership on athletes' athletic development motivation. According to the findings, coaches can become transformational leaders who inspire athletes and lead them to higher levels of success.

Keywords: Humor, Transformational Leadership, Motivation for Athletic Progress, Coaches, Elite Athletes.

چکیده

هدف در این پژوهش توصیفی-تحلیلی که به صورت میدانی انجام گرفت، بررسی نقش میانجی شوخ طبعی مربی در ارتباط علی رهبری تحول آفرین (الهام بخش) مربیان با انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران نخبه بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه ورزشکاران تیم‌های ورزشی آقایان و بانوان استان خراسان رضوی حاضر در لیگ‌های برتر کشور در سال ۱۳۹۹ به تعداد کل ۲۶۸ نفر بود که به صورت تصادفی ساده تعداد ۱۵۸ نفر با استفاده از فرمول جدول مورگان و کرجسی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های استاندارد انگیزه پیشرفت ورزشی اسماعیلی (۱۳۹۳)، رهبری تحول آفرین باس و اولیو (۲۰۰۰) و گرایش به شوخ طبعی مارتین و همکاران (۱۹۸۸) پاسخ دادند. روایی محتوایی و صوری پرسشنامه‌ها به تأیید اساتید رشته مدیریت ورزشی رسید، همچنین پایایی ابزار با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ تأیید شد. جهت تحلیل داده‌ها و بررسی روابط بین متغیرها از روش معادلات ساختاری و نرم افزار اسمارت پی ال اس نسخه ۲ استفاده شد. یافته‌ها نشان داد رهبری تحول آفرین (الهام بخش) و شوخ طبعی مربیان تأثیر معنی داری بر انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران دارد. همچنین شوخ طبعی، نقش میانجی در تأثیر رهبری تحول آفرین بر انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران دارد. با توجه به یافته‌ها باید گفت که مربیان می‌توانند به رهبران تحول آفرینی تبدیل شوند که برای ورزشکاران الهام بخش بوده و آن‌ها را به سطوح بالاتری از موفقیت هدایت نمایند.

واژگان کلیدی: شوخ طبعی، رهبری تحول آفرین، انگیزه پیشرفت ورزشی، مربیان، ورزشکاران نخبه.

* نویسنده مسئول: احسان اسداللهی

مقدمه

از متغیرهایی که ارتباط تنگاتنگی با انگیزه پیشرفت ورزشی دارد سبک رهبری مربیان است. سبک رهبری (مربیگری) تحول‌آفرین^۲ (الهام‌بخش) روش جدیدی در این میان است. بررسی رفتار مربیان و تأثیراتی که بر روی رفتار و انگیزش ورزشکاران ایجاد می‌کند، می‌تواند ما را در بهبود روابط مربی-ورزشکار و اتخاذ تصمیمات و برنامه‌ریزی بهتر یاری دهد. رهبری تحول‌آفرین به عملکرد رهبری اطلاق می‌شود که درصدد است از طریق نفوذ آرمانی (کاریزما)، الهام‌بخشی، ترغیب ذهنی و حمایت‌های توسعه‌گرا، پیروان را در مداری فراتر از منافع زودگذر شخصی به حرکت وا دارد. این رهبری پیروان را به‌گونه‌ای ارتقا می‌دهد که به سطوح بالاتری از رشدیت و آرمان‌ها دست یابند؛ اهتمام فراوانی را برای رسیدن به دستاوردهای برتر و احراز خودشکوفایی به کار بندند و به تعالی سازمان و جامعه بیندیشند (۵). رهبری (مربیگری) تحول‌آفرین با قلب و ذهن دیگران (ورزشکاران) سروکار دارد. مربی تحول‌آفرین به همه ورزشکاران کمک می‌کند تا رضایت و انگیزش و احساس موفقیت بالاتری داشته باشند (۱۶). مربی تحولی بیش از آنکه به کنترل مستقیم نیاز داشته باشد به اعتماد، توجه به دیگران و تسهیل کارها نیاز دارد. شاخصه‌های رهبر تحولی مشتمل بر بصیرت بلندمدت، توانمند کردن افراد، مربیگری، توسعه دیگران و چالش فرهنگی برای ایجاد تغییر است. در رهبری تحولی قدرت رهبر از ایجاد درک متقابل و اعتماد ناشی می‌شود (۱۴). در پژوهش سیدی (۲۰۱۷) با عنوان بررسی نقش میانجی مربیگری الهام‌بخش (تحول‌آفرین) در تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر انگیزه پیشرفت ورزشی در ورزشکاران تیم‌های ملی والیبال دختران ایران نشان داد که مربیگری الهام‌بخش در تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر انگیزه پیشرفت ورزشی در ورزشکاران تیم‌های ملی والیبال دختران ایران نقش میانجی دارد (۲۳). رهبران تحول‌آفرین کسانی هستند که زیردستان را تحریک می‌کنند و الهام‌بخش آن‌ها می‌شوند تا هم به نتایج عالی دست پیدا کنند و هم در این فرایند ظرفیت‌های رهبری خود را افزایش دهند. رهبران تحول‌آفرین با پاسخگویی به نیازهای فردی زیردستان و قدرت بخشیدن به آن‌ها از

سیر منابع انسانی هر سازمانی به سمت موفقیت، یکی از اهداف مهم سازمان‌ها خصوصاً باشگاه‌های ورزشی می‌باشد (۵). موفقیت ورزشی فرآیند یادگیری فعالی است که در اثر تمرین هدفمند و بهبود مهارت‌های ضروری برای رسیدن به سطح بالای عملکرد ورزشی به دست می‌آید (۱۵). در واقع، عملکرد مطلوب در ورزش حاصل ترکیبی از توانایی‌های فنی (تکنیکی و تاکتیکی)، جسمانی (قدرت، سرعت، و غیره) و روانی (تمرکز، اعتمادبه‌نفس، مهار اضطراب و غیره) می‌باشد. موفقیت هر ورزشکار همچنین به میزان انگیزه وی برای پیشرفت بستگی دارد. انگیزش پیشرفت در حیطه روان‌شناسی ورزش از اهمیت خاصی برخوردار است و عبارت است از نیاز به تسلط یافتن در کارهای سخت، دستیابی به کمال، غلبه بر مشکلات و موانع، بهتر از دیگران عمل کردن و احساس غرور از موفقیت (۱۷). انگیزش پیشرفت^۱ شامل تمایل به تلاش برای موفقیت و پافشاری در رویارویی با شکست و تجربه غرور در زمان پیروزی بر حریف است. هدف‌گرایی عاملی مهم در انگیزش پیشرفت ورزشکاران است. زمانی که ورزشکاران برای خود اهدافی را در نظر می‌گیرند و با تمام توان خود در جهت رسیدن به آن تلاش می‌کنند، انگیزش پیشرفت بیشتری دارند (۲۷). از طرف دیگر یکی از مهم‌ترین عوامل برای پیش‌بینی و تبیین رفتار بازیکنان، تیم، پی بردن به انگیزه‌ها یا انگیزش‌های آن‌ها است، اگر ما انگیزه‌ها را از نمونه رفتار بازیکنان تیم، استنباط نماییم و اگر استنباط‌های ما درست باشند ابزار نیرومندی برای تبیین رفتار آن‌ها در دست خواهیم داشت و در موقعیتی قرار داریم که می‌توانیم درباره آنچه در آینده انجام خواهند داد، پیش‌بینی نماییم (۲۴). به نظر می‌رسد انگیزه پیشرفت بر بسیاری از رفتارها، افکار، احساسات از جمله انتخاب نوع فعالیت، تلاش برای پیگیری اهداف و پشتکار به دنبال مواجهه با شکست تأثیر دارد. ساری^۲ (۲۰۱۷) انگیزه پیشرفت در ورزش و رقابت را ورزش‌گرایی^۳ نامید که ویژگی بارز افراد موفق است (۲۲).

1 . Achievement Motivation

2 . Sari

3 . Athleticism

شوخی طبیعی دارای سبک‌های مختلفی است که نشان‌دهنده راه‌هایی هستند که افراد از آن‌ها به‌منظور روابط با دیگران و مقابله با استرس‌های زندگی روزمره استفاده می‌کنند (۱۳).

بررسی ادبیات تحقیق نشان داد که مربیگری و سبک‌های آن دارای اثرات مهمی بر انگیزه و عملکرد ورزشکاران می‌باشد. در این راستا اگرهولم^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود با عنوان اهمیت شوخ‌طبعی در مربی‌گری ورزشی نشان داد که استفاده درست مربیان از شوخی به‌عنوان یک راهبرد به کاهش استرس و اضطراب ناشی از تمرین و مسابقات کمک کرده و توانایی حل مشکلات و مسائل را تحت تأثیر قرار می‌دهد همچنین معتقد است احساس شوخ‌طبعی یک مؤلفه مهم از کارکرد روان‌شناختی سالم است (۱). بانز و همکاران^۳ (۲۰۱۹) در مطالعه خود تحت عنوان به‌کارگیری شوخ‌طبعی در فضای بیرون از کلاس: مطالعه کاربرد مربیان ژیمناستیک نخبه از شوخ‌طبعی در طول تمرین نشان دادند که مربیان از شوخ‌طبعی در روش‌های آموزشی و در زمان‌های مطرح شده برای تشویق فرایند یادگیری استفاده می‌کنند (۷). رضوی حشمتی زاده و فهیم دوین (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان آزمون مدل معادلات ساختاری نقش میانجی شوخ‌طبعی مربی در رابطه شایستگی هیجانی مربیان با سلامت روانی ورزشکاران از دیدگاه ورزشکاران دانشگاهی نشان دادند که بین شایستگی هیجانی و اثر بخشی کار تیمی و شوخ‌طبعی و همچنین بین شوخ‌طبعی و اثر بخشی کار تیمی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. شوخ‌طبعی می‌تواند نقش میانجی بین شایستگی هیجانی و اثربخشی کار تیمی ایفا کند (۱۹). نتایج پژوهش سولیوان^۴ (۲۰۱۳) با عنوان سبک‌های شوخ‌طبعی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده رضایتمندی در تیم‌های ورزشی نشان داد که سبک شوخ‌طبعی مثبت بیشترین توان پیش‌بینی رضایت ورزشکار از همکاری، انسجام تیمی و انگیزه پیشرفت دارد (۲۵).

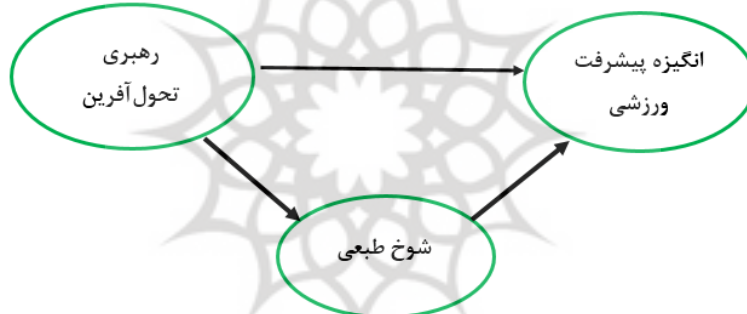
با توجه به مطالب فوق، باید یادآور شد که مطالعه زمینه‌های انسانی، مولفه‌های روانی، مهارت‌های اجتماعی و سازمانی ضرورتی است که می‌تواند به مدیران و مربیان ورزشی و غیر ورزشی در شناسایی این مهارت‌ها و ارتقاء

طریق در نظر گرفتن برخی اهداف فردی‌شان، به آن‌ها برای رشد و تبدیل شدن به رهبران آینده کمک می‌کند (۱۰). رهبران تحول‌آفرین (الهام‌بخش) به یک الگوی رفتاری برای پیروانشان (یعنی ورزشکاران) تبدیل شده‌اند. از طرفی این رهبران تأثیر ایدئال را برای تحریک ورزشکاران به فکر کردن به روش‌های مختلف برای رویارویی با چالش‌ها و مسائل جدید و قدیمی (تحریک فکری)، به نمایش می‌گذارند. این رهبران فعالیت‌ها (انگیزه الهام‌بخش) و تفاوت‌های فردی را از طریق سبک رهبری حمایتی (توجه فردی) به رسمیت می‌شناسند (۴). در پژوهش بواس شمیر و همکاران (۲۰۱۷) با عنوان اثرات انگیزشی رهبری کاریزماتیک و الهام‌بخش نتایج حاکی از تأثیر معنی‌دار این نوع رهبری بر انگیزه پیشرفت در کارکنان بود. رهبران کاریزماتیک و الهام‌بخش با صحبت‌های انگیزشی خود به کارکنان کمک می‌کنند تا رضایت و انگیزش و احساس موفقیت بالاتری داشته باشند (۱۰).

از دیگر ویژگی‌های خوب مربیان که در کنار سبک رهبری آن‌ها می‌تواند بر انگیزه پیشرفت ورزشی تأثیرگذار باشد، می‌توان از شوخ‌طبعی مربیان نام برد. یعنی چیزی است که اغلب به‌عنوان مهارت‌های اجتماعی مربی نامیده می‌شود. این ایده مهارت‌های اجتماعی، توانایی استفاده از شوخ‌طبعی یا شوخ‌طبع بودن را در بر می‌گیرد (۲۱). تعامل میان مربی-ورزشکار یک جز بسیار مهم برای بهبود عملکرد و رضایت ورزشکار است (۸). داشتن شوخ‌طبعی یکی از خصوصیات مهم مربی است که منجر به کاهش فاصله میان مربی و ورزشکار، کاهش استرس و ایجاد فضایی صمیمی و آرام به‌منظور افزایش عملکرد و بهبود آن دارا می‌باشد. همچنین باعث می‌شود که ورزشکار بر فعالیت‌های خود تمرکز کرده و پیشرفت قابل توجه‌ای داشته باشد (۶). به بیان دیگر می‌توان گفت که ورزشکاران و مربیان از راه‌های مختلفی با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند؛ یکی از این راه‌ها شوخ‌طبعی می‌باشد. شوخ‌طبعی یک نوع وسیله ارتباطی بین افراد و گروه‌ها بوده و عمق احساسات، عواطف، باورها و گرایش‌های افراد را درباره موضوع‌های مختلف مشخص می‌نماید. به گفته محققین

۲- بتواند به‌عنوان الگویی برای انجام پژوهش‌های مشابه در سازمان‌ها، تیم‌ها و ورزشکاران کشور مورد استفاده قرار گیرد.

لذا برای نیل به هدف اصلی پژوهش و به‌منظور پیش‌بینی احتمالی وجود رابطه بین متغیرهای پژوهش و با توجه به پیشینه پژوهش، الگویی طراحی شده که اثر مستقیم و غیرمستقیم سبک رهبری تحول‌آفرین (الهام‌بخش) و شوخ‌طبعی مربیان را بر انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران نشان می‌دهد. با ارزیابی روابط میان متغیرها و معنادار بودن روابط هر کدام و برآورد ضریب برازش الگو، این الگو مورد بررسی قرار می‌گیرد. الگوی مفهومی پژوهش حاضر در شکل ۱ نمایش داده شده است. همان‌طور که از مدل بر می‌آید تأثیر سبک رهبری تحول‌آفرین (الهام‌بخش) به‌طور مستقیم و غیرمستقیم به واسطه نقش میانجی شوخ‌طبعی با انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران مورد بررسی قرار گرفته است:

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

عملکرد ورزشکاران کمک بسیار مفیدی کند. از آنجا که در محیط‌های ورزشی به‌طور اعم و جمعیت مورد مطالعه به‌طور اخص، اطلاعات دقیق و کافی از تأثیر رهبری تحول‌آفرین (الهام‌بخش) بر انگیزه پیشرفت ورزشی با نقش میانجی شوخ‌طبعی در ورزشکاران شاغل در تیم‌های لیگ برتری به‌عنوان نخبگان ورزشی، وجود ندارد محقق در این پژوهش سعی دارد تا با انجام این پژوهش در جامعه موردنظر، زمینه‌های مطالعات بعدی را فراهم آورده و پیشنهادات لازم را در این رابطه ارائه دهد. امید است نتایج تحقیق حاضر بتواند در زمینه‌های زیر مؤثر واقع شود:

۱- بتواند دانش علمی مستند برای فراهم‌سازی زمینه‌ای برای اجرای آموزش‌های معطوف به ارتقاء سطح انگیزه پیشرفت ورزشی در ورزشکاران مهیا نماید تا از آن طریق بستری برای ارتقاء سطح عملکرد ورزشکاران فراهم شود.

آماري انتخاب شدند. جمع آوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد انگیزه پیشرفت ورزشی اسماعیلی (۱۳۹۳)، رهبری تحول‌آفرین باس و اولیو (۲۰۰۰) و گرایش به شوخ‌طبعی مارتین و همکاران (۱۹۸۸) پاسخ دادند. روایی محتوایی و صوری پرسشنامه‌ها به تأیید اساتید رشته مدیریت ورزشی رسید، همچنین پایایی ابزار با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ در یک نمونه ۳۰ نفری تأیید شد. همچنین برای بررسی فرض نرمال بودن متغیرهای پژوهش از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد (جدول ۱):

روش تحقیق

پژوهش حاضر از منظر ماهیت و هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از منظر روش پژوهش توصیفی-تحلیلی می‌باشد که به‌صورت میدانی انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه ورزشکاران تیم‌های ورزشی آقایان و بانوان استان خراسان رضوی حاضر در لیگ‌های برتر کشور در سال ۱۳۹۹ به تعداد کل ۲۶۸ نفر در رشته‌های (جودو، فوتبال، فوتسال، بسکتبال، والیبال، کبده، کشتی و هندبال) بود که به‌صورت تصادفی ساده تعداد ۱۵۸ نفر با استفاده از فرمول جدول مورگان و کرجسی به‌عنوان نمونه

جدول ۱. آزمون آلفای کرونباخ و کلموگروف-اسمیرنوف

متغیر	آلفای کرونباخ	کلموگروف اسمیرنوف	آماره Z	نتیجه
انگیزه پیشرفت	۰/۹۴	۰/۸۷۲	۰/۵۹۴	نرمال
رهبری تحول آفرین	۰/۹۷	۰/۱۰۰۲	۱/۸۸۶	غیر نرمال
شوخ طبعی	۰/۸۶	۰/۳۱	۰/۹۶۴	نرمال

دانشجوی مقطع کارشناسی (۷۹ نفر) بودند که بیشترین افراد نمونه با ۹۰ نفر در رشته تربیت بدنی تحصیل می کردند. توصیف کمی میزان متغیرهای تحقیق نشان داد که میزان متغیر رهبری تحول آفرین با میانگین ۳/۲۱، متغیر انگیزه پیشرفت ورزشی با میانگین ۳/۱۲، و متغیر شوخ طبعی با میانگین ۳/۰۷ از حداکثر نمره ۵ و میانه ۳ بالاتر از متوسط قرار داشتند.

به منظور بررسی روابط میان متغیرهای تحقیق، یک مدل فرضی بر اساس پیشینه تحقیق طراحی شد. رهبری تحول آفرین به عنوان متغیر مستقل (برونزا)، شوخ طبعی و انگیزش موفقیت ورزشکاران به عنوان متغیر وابسته (درونزا) وارد مدل شدند. جداول ۲ نتایج حاصل از اجرای مدل ساختاری را نشان می دهد:

جدول ۲. بررسی برازش مدل اندازه گیری (پایایی)

سازه	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی CR	مجذور واریانس AVE
انگیزش پیشرفت	۰/۹۴	۰/۹۲	۰/۵۲
رهبری تحول آفرین	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۷۸
شوخ طبعی	۰/۸۶	۰/۸۷	۰/۵۲

همبستگی هر سازه با دیگر متغیرهاست و همچنین نتایج مربوط به آزمون بار عرضی آورده شده است.

جهت تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده از دو روش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده گردید. از آمار توصیفی، جهت توصیف متغیرهای تحقیق و در قسمت آمار استنباطی نیز، برای تحلیل داده ها جهت آزمون در مورد فرضیات پژوهش و همچنین تخمین روابط بین متغیرها از روش مدل معادلات ساختاری تحقیق از نرم افزار اسمارت پی ال اس نسخه ۲ استفاده شد.

یافته های تحقیق

یافته های توصیفی نشان داد که بیشترین فراوانی سن در بین نمونه ها مربوط به گروه سنی ۲۱ تا ۲۵ سال (۸۱ نفر) بود. همچنین بیشترین پاسخگویان مجرد (۱۱۷ نفر)، مرد (۹۷ نفر)، دارای سابقه بین ۷ تا ۹ سال (۶۲ نفر)،

در جدول ۲، می توان میزان مناسب بودن روایی همگرا را تأیید کرد. با توجه به نتایج جدول شماره ۳، جذر AVE که در قطر اصلی ماتریس زیر آمده بیش از میزان

جدول ۳. بررسی روایی واگرا مدل به روش فورنل و لارکر

سازه	انگیزش پیشرفت	رهبری تحول آفرین	شوخ طبعی
انگیزش پیشرفت	۰/۸۵		
رهبری تحول آفرین	۰/۵۱۵	۰/۷۱۴	
شوخ طبعی	۰/۲۳۵	۰/۴۷۵	۰/۷۰

خوب مدل اندازه گیری می باشد.

نتایج نشان دهنده روایی واگرای مناسب و برازش

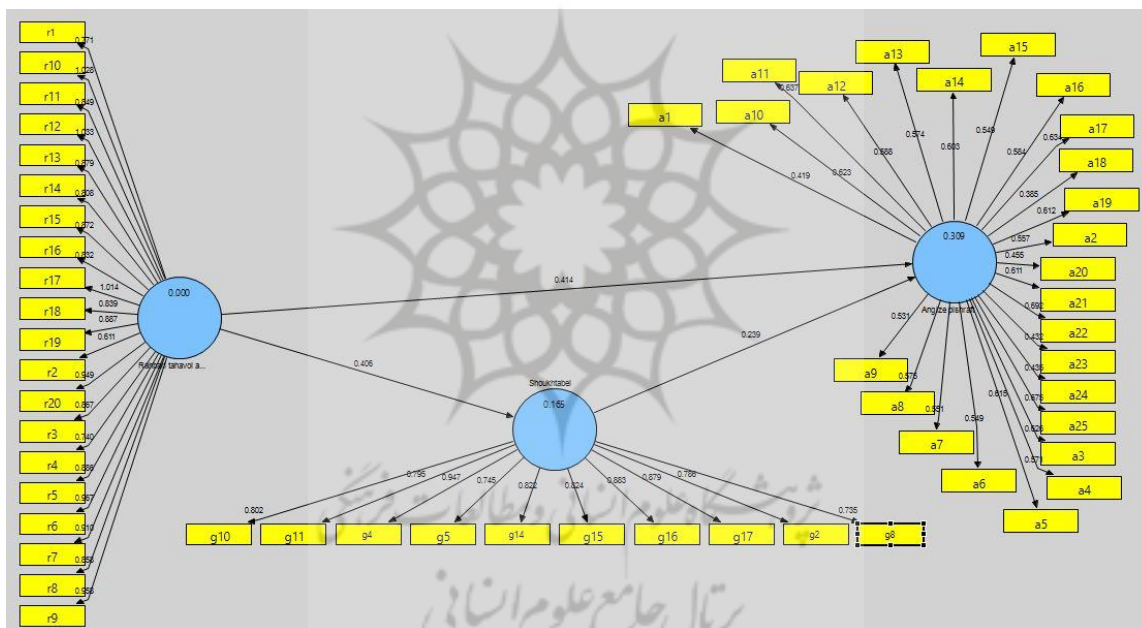

نتایج جدول ۴ نشان از تأیید مدل با استفاده از معیار مذکور می‌باشد.

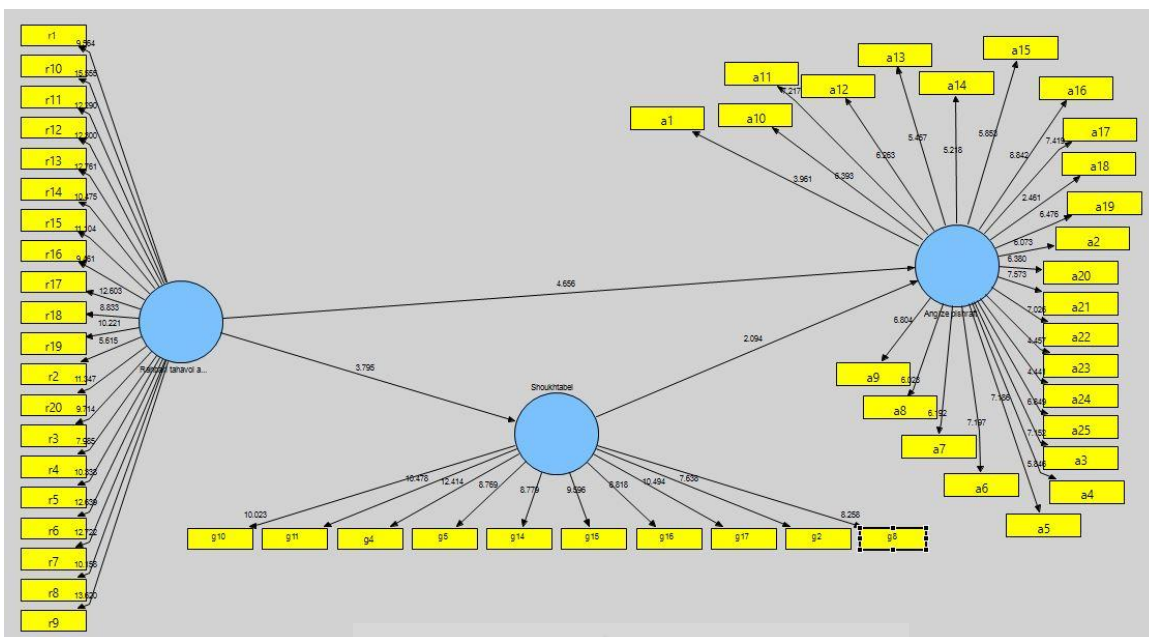
جدول ۴. مقادیر معیارهای برازش و مدل ساختاری

مقدار χ^2	ضریب مسیر (B)	سازه ملاک	سازه پیش‌بین
۳/۷۹۵	۰/۴۰۶	شوخی طبیعی	رهبری تحول‌آفرین
۴/۶۵۶	۰/۴۱۴	انگیزش موفقیت	رهبری تحول‌آفرین
۲/۰۹۴	۰/۲۳۹	انگیزش موفقیت	شوخی طبیعی

شکل ۲ و ۳ آزمون برازش مدل را در حالت معنی‌داری و استاندارد نشان می‌دهد:

شکل ۱. آزمون مدل در حالت ضریب مسیر استاندارد

شکل ۲. آزمون مدل در حالت ضریب t

اظهار داشت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأثیر متغیر میانجی شوخ طبعی مریبان در رابطه میان رهبری تحول آفرین و انگیزش پیشرفت معنادار است و با توجه به اینکه مقدار (VAF) به دست آمده بین ۰/۲ و ۰/۸ می باشد، شوخ طبعی مریبان به عنوان میانجی جزئی ایفای نقش می کند:

$$VAF = \frac{0/168}{(0/168)+0/414} = 0/288$$

به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF

در بررسی میانجی گری شوخ طبعی مریبان و با توجه به معنادار بودن هر دو ارتباط (رهبری تحول آفرین به انگیزه پیشرفت و شوخ طبعی به انگیزش پیشرفت) اثر غیرمستقیم محاسبه می گردد. تأثیر غیرمستقیم به میزان ۰/۱۶۸ تبیین شد. برای مشخص شدن تعیین شدت اثر غیرمستقیم از طریق متغیر میانجی از شاخص (VAF) یا همان شمول واریانس استفاده شد. با توجه به نتایج به دست آمده می توان

برازش مدل کلی (GOF)

مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه گیری و مدل ساختاری می شود و با تأیید برازش آن ها، بررسی برازش در یک مدل کامل می شود، برازش کلی مدل اندازه گیری با شاخص اشتراکی و برازش کلی مدل ساختاری با شاخص افزونگی مورد ارزیابی قرار می گیرند که هر دو شاخص بایستی برای تمام مؤلفه ها بزرگ تر از صفر باشند تا مدل تأیید گردد. مقادیر مربوط به هر دو شاخص در جدول ۵ نشان داده شده است. برای بررسی برازش مدل کلی تنها یک معیار به نام GOF وجود دارد. معیار GOF توسط تنهاوس و همکاران (۲۰۰۴) ابداع گردید (۳۱). ویتزلس^۱ و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را

1. Wetzels

نموده‌اند.

جدول ۵. مقادیر شاخص‌های اشتراکی و افزونگی و ضریب تعیین

شاخص‌ها	انگیزش پیشرفت	رهبری تحول‌آفرین	شوخی‌طبعی
شاخص اشتراکی	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۶۴
شاخص افزونگی	۰/۰۴	-	۰/۰۶
ضریب تعیین (R^2)	۰/۳۶	-	۰/۳۲

دست آمد که با توجه به دسته‌بندی وتزلس و همکاران (۲۰۰۹) نشان از برازش قوی مدل کلی تحقیق دارد.

مقدار میانگین مقادیر اشتراکی (Communality) مقدار ۰/۸۵ و میانگین مقادیر R^2 ، ۰/۳۴ به دست آمد. با توجه به فرمول زیر مقدار معیار GOF معادل ۰/۵۳ به

$$GOF = \sqrt{Communalities * R^2} = \sqrt{.85 * .34} = 0.53$$

بحث و نتیجه گیری

ها و ادراکات ورزشکاران و همچنین فرآیند یاددهی و یادگیری مهارت‌ها و فنون ورزشی را در ورزشکاران فراهم نموده و از این طریق قابلیت‌های مورد نیاز در جهت توفیق فرد در ورزش را ارتقاء دهد. یکی از مهمترین عوامل اثرگذار بر رشد و توسعه ورزشکاران وجود و ایجاد انگیزه توفیق‌طلبی یا میل قوی ورزشکاران برای دستیابی به موفقیت است پس ورزشکارانی در رشد و توسعه و پیشرفت از جهات مختلف، موفق تر خواهد بود که انگیزه توفیق‌طلبی بالایی داشته باشند (۲۶). مربی‌گری تحولی وقتی روی می‌دهد که مربی و ورزشکار یکدیگر را به سطوح بالاتر توفیق‌طلبی و شکوفایی ببرند. رهبری تحولی با قلب و ذهن دیگران سروکار دارد. رهبر تحولی به همه مشارکت‌کنندگان کمک می‌کند تا رضایت و انگیزش و احساس موفقیت بالاتری داشته باشند. رهبری تحولی بیش از آنکه به کنترل مستقیم نیاز داشته باشد به اعتماد، توجه به دیگران و تسهیل کارها نیاز دارد. مربیان تحول‌آفرین کسانی هستند که ورزشکاران را تحریک می‌کنند و الهام‌بخش آنها می‌شوند تا هم به نتایج عالی دست پیدا کنند و هم در این فرآیند ظرفیت‌های رهبری خود را افزایش دهند. مربیان تحول‌آفرین با پاسخ‌گویی به نیازهای فردی ورزشکاران و قدرت بخشیدن به آنها از طریق در نظر گرفتن برخی اهداف فردی‌شان، به آنها برای رشد و تبدیل شدن به مربیان آینده و کسب موفقیت کمک می‌کند (۱۱). نتایج تحقیق فوق در این ارتباط با نتایج تحقیق سیدی (۱۳۹۷) با عنوان بررسی نقش میانجی مربیگری الهام‌بخش در تأثیر سرمایه روان‌شناختی

امروزه یکی از جنبه‌ها و ابعاد مربیگری، انتخاب شیوه و سبک مربیگری در تیم است، درواقع مربیان، رهبران تیم محسوب می‌شوند. رهبری، فرآیند نفوذ بر اعضای تیم است، تا ورزشکاران با انگیزش، سخت‌کوشی و تعهد و رضایتمندی به اهداف فردی و تیمی دست یابند (۱۸). رهبری و مربی‌گری تحول‌آفرین را سبکی از رهبری می‌دانند که در آن رهبر تلاش می‌کند تا الهام‌بخش دیگران باشد و انگیزه‌های درونی بر روی نیازها و تمایلات شخصی را به سمت توجه خارجی به نیازهای کاری تغییر می‌دهد. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی شوخی‌طبعی مربی در ارتباط علی رهبری تحول‌آفرین (الهام‌بخش) مربیان و انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران بود. نتایج تحقیق نشان داد رهبری تحول‌آفرین بر انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران تأثیر معنی‌داری دارد.

مربیگری شکلی از رهبری در ورزش هاست که در آن اهداف شناخته شده به طور هدفمند دنبال می‌شوند. هدف اصلی مربیگری بهبود اجرا در رقابت‌های ورزشی است (۱۵). نقش مربی، مدیریت کردن فرایندهایی برای بهبود اجرا است، که روی توانایی‌های ورزشکار پایه‌گذاری می‌شود. شاخص اصلی این نقش کمک به ورزشکار برای ایجاد اجرای مناسب در زمان مناسب است (۲). سبک رهبری تحول‌آفرین با استفاده از ویژگی‌هایی چون نفوذ آرمانی، انگیزش الهام‌بخش، ترغیب ذهنی و ملاحظه فردی قادر خواهد بود موجبات تغییرات بنیادین در نگرش

رابطه شایستگی هیجانی مربیان با اثربخشی کار تیمی در ورزشکاران دانشگاهی نشان دادند که بین شوخ‌طبعی و شایستگی هیجانی با اثر بخشی کار تیمی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین شوخ‌طبعی می‌تواند نقش میانجی بین شایستگی هیجانی و اثربخشی کار تیمی ایفا کند (۱۹). نتایج پژوهش سولیوان (۲۰۱۳) با عنوان سبک های شوخ‌طبعی به‌عنوان پیش‌بینی کننده رضایتمندی در تیم‌های ورزشی نشان داد که سبک شوخ‌طبعی مثبت بیشترین توان پیش‌بینی رضایت ورزشکار از همکاری، انسجام تیمی و انگیزه پیشرفت دارد (۲۵).

در این پژوهش همچنین شوخ‌طبعی مربی نقش میانجی در تأثیر رهبری تحول‌آفرین (الهام‌بخش) بر انگیزه پیشرفت ورزشی دارد. در تبیین این یافته باید گفت که مربی به‌عنوان یک متغیر به‌عنوان ایجادکننده شرایط و تسهیل‌کننده یادگیری ورزشکاران، می‌تواند با الهام‌بخشی و انعطاف‌پذیری به خلق ایده‌ها و چشم‌اندازی جدید برای ورزشکاران پرداخته و با ایجاد اعتماد و شوق و ذوق در میان آنان، آن‌ها در جهت تحقق حداکثری اهداف فردی و تیمی تشویق کرده و نوید بخش پیشرفت باشد (۱). مربیان شوخ‌طبع و الهام‌بخش این مهم را در محیط تمرینی سالم و مفرح، شوخی و خنده توأم با سرسختی و تلاش تحقق می‌بخشند. تمرین و ورزش در چنین محیط‌هایی انگیزه ورزشکاران را بالا برده، استرس را در شرایط پرفشار کاهش داده و راندمان کاری را افزایش می‌دهد. مربیان ورزشی به خوبی می‌دانند روحیه ورزشکاران رکن اساسی داشتن محیط ورزشی سالم و مثبت است. وجود روحیه بالای ورزشکاران، احساس ارزشمندی آن‌ها را بالا برده، خوشحال‌ترشان کرده و در نتیجه عملکردشان در تمرینات و مسابقات را بهبود می‌بخشد (۲۰). در همین ارتباط رود (۲۰۱۵) در پژوهش خود با عنوان شوخی و خنده: یک عنصر حیاتی، اما فراموش شده برای مربیان ورزشی نشان داد شوخ‌طبعی مربیان بر عملکرد ورزشکاران تأثیر معنی‌داری دارد (۲۰). شوخ‌طبعی مربی ممکن است عملکرد را به وسیله تسهیل در یادگیری، کمک کردن به تغییر رفتار و بروز رفتار سازمانی مثبت گرا، بهبود بخشد (۱۲).

با توجه به نتایج پژوهش مبنی بر تأثیر مستقیم (با

بر انگیزه پیشرفت ورزشی در ورزشکاران تیم‌های ملی والیبال دختران ایران همسو می‌باشد (۲۳). علی حسینی (۱۳۹۴) همچنین در پژوهشی به بررسی ارتباط کارآمدی مربیگری با لذت و تعهد ورزشی والیبالیست‌های استان سمنان پرداخت. همچنین نتایج نشان دادند که ارتباط مثبت و معناداری بین مؤلفه‌های کارآمدی مربیگری با لذت و تعهد ورزشی وجود دارد (۳). با توجه به این یافته و همچنین مبانی نظری و پیشینه پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که مربیان دو و میدانی کار در جهت افزایش حس و انگیزه موفقیت ورزشی ورزشکاران خود می‌توانند از سبک رهبری تحول (الهام‌بخش) نسبت به موفقیت ورزشکاران استفاده و آن‌ها را ترغیب نمایند که تلاش خود را به سمت موفقیت متمرکز نمایند.

همچنین بر اساس نتایج پژوهش، شوخ‌طبعی مربیان بر انگیزه پیشرفت ورزشی ورزشکاران تأثیر معنی‌داری دارد. این بدان معنی است که اگر مربیان در کار خود شوخ‌طبعی در حد اعتدال داشته باشند، این شوخ‌طبعی می‌تواند به افزایش انگیزه پیشرفت ورزشی در ورزشکاران کمک نماید. داشتن شوخ‌طبعی یکی از خصوصیات مهم مربی است که منجر به کاهش فاصله میان مربی و ورزشکار، کاهش استرس و ایجاد فضایی صمیمی و آرام به‌منظور افزایش عملکرد و بهبود آن دارا می‌باشد. همچنین باعث می‌شود که ورزشکار بر فعالیت‌های خود تمرکز کرده و پیشرفت قیل توجه ای داشته باشد (۶). استفاده درست مربیان از شوخی به‌عنوان یک راهبرد به کاهش استرس و اضطراب ناشی از تمرین و مسابقات کمک کرده و توانایی حل مشکلات و مسائل را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به عقیده اگروهولم (۲۰۱۸) احساس شوخ‌طبعی یک مؤلفه مهم از کارکرد روان‌شناختی سالم است (۱). نتایج تحقیق در این ارتباط با نتایج پژوهش‌های اگروهولم (۲۰۱۸) و بانز و همکاران (۲۰۱۹) تحت عنوان به کارگیری شوخ‌طبعی در فضای بیرون از کلاس همسو می‌باشد. بانز و همکاران (۲۰۱۹) در مطالعه خود تحت عنوان به کارگیری شوخ‌طبعی در فضای بیرون از کلاس نشان دادند که مربیان از شوخ‌طبعی در روش‌های آموزشی و در زمان‌های مطرح شده برای تشویق فرایند یادگیری استفاده می‌کنند (۱ و ۷). رضوی حشمتی زاده و فهیم دوین (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان آزمون مدل معادلات ساختاری نقش میانجی شوخ‌طبعی مربیان در

از آنجا که کسی رهبر به دنیا نمی آید بلکه افراد پرورش و تکامل می یابند تا رهبر شوند، مربیان می توانند با شرکت در کارگاه ها و کلاس های آموزشی، مطالعه بیشتر، افزایش هوش هیجانی و با قصد و نیت خدمت، به رهبران تحول آفرینی تبدیل شوند که برای ورزشکاران الهام بخش بوده و آن ها را به سطوح بالاتری از موفقیت هدایت نمایند. همچون سایر پژوهش ها این پژوهش نیز دارای محدودیت هایی است که می توان به انجام آن در ورزشکاران نخبه استان خراسان رضوی اشاره نمود که باید در تعمیم پذیری یافته ها به سایر رشته های ورزشی و سایر استان ها احتیاط نمود.

استفاده از متغیر میانجی شوخ طبعی) مربیگری تحول آفرین (الهام بخش) بر انگیزه پیشرفت ورزشی و همچنین تأثیر شوخ طبعی بر انگیزه پیشرفت ورزشی، به مدیران و مسئولان تیم های ورزشی پیشنهاد می گردد که ابتدا اثرات طنز و شوخ طبعی را در سازمان ها و تیم های ورزشی به رسمیت شناخته و آن را یکی از اشکال ارتباط دانسته و گاه به عنوان ابزار ارتباطی بکارگیرند. تلاش نمایند با برگزاری برنامه ها و کلاس های آموزشی، شوخ طبعی (با توجه به ویژگی اکتسابی بودن شوخ طبعی) را برای مربیان ورزشی در امر مربیگری و آموزش به شاگردان را بهینه ساخته، که این امر خود منجر به افزایش کارایی، شادابی و نشاط در ورزشکاران و کاهش اضطراب و استرس در ورزشکاران و در محیط های آموزشی-ورزشی می گردد و

REFERENCES

1. Aggerholm, K. The Significance of Humor in Sports Coaching. Conference Paper. June 2011 Presentation with Lars Tore Ronglan at the MMU Sports and Coaching: Pasts and Futures conference, At Manchester; 2018; p: 75-98.
2. Alfermann, Dorothee., Lee, Martin J., Wurth, Sabine. Perceived Leadership Behavior and Motivational Climate as Antecedents of Adolescent Athletes` Skill Development, Athletic Insight, the Online Journal of Sport Psychology; 2005. P: 56-63.
3. AliHosseini, B., Bahr al-Ulum, H., Nemati, N. Investigating the relationship between coaching efficiency and sports pleasure and commitment of volleyball players in Semnan province. Journal of Sports Management and Motor Behavior; 2016. 11 (22): 32-45. [Persian]
4. Álvarez, O., Castillo, I., Molina-García, V., & Tomás, I. Transformational Leadership, Task-Involving Climate, and Their Implications in Male Junior Soccer Players: A Multilevel Approach. International Journal of Environmental Research and Public Health; 2019. 16(19):36-49.
5. Asadollahi, E., Ismailzadeh Qandahari, M.R., Amirabadizadeh, Seyed Mehdi. Relationship between knowledge management structure and learning organization from the perspective of physical education experts. Journal of Organizational Behavior Management Studies in Sport; 2015. 1 (1): 57-51.
6. Babylan, Z.A., Qasempour, A., Hassanzadeh, S. Investigating the mediating role of psychological stubbornness in the relationship between forgiveness and humor with hope in athletes. Journal of Motor Behavior and Sports Psychology; 2012. 8 (3):130-115.
7. Banas, J. A., Bisel, R. S., Kramer, M. W., & Massey, Z. The serious business of instructional humor outside the classroom: a study of elite Gymnastic coaches' uses of humor during training. Journal of Applied Communication Research; 2019. 47(6):628-647.
8. Baron, Louis, Morin, Lucie. The coach-coachee relationship in executive coaching: A field study. Human Resource Development Quarterly; 2009. 20(1):85-106.
9. Bass, B. M. Transformational leadership: Industrial, military, and educational impact. Mahwah, NJ: Erlbaum Humor - International Journal of Humor Research; 2017. 26(2):45-58.
10. Boas, S., Robert J., House, A., and Michael B. The Motivational Effects of Charismatic Leadership: A Self-Concept Based Theory. Organization Science; 2017. 4(4):577-594.
11. Bormann, K. C., Schulte-Coerne, P., Diebig, M., & Rowold, J. Athlete characteristics and team competitive performance as moderators for the relationship between coach transformational leadership and athlete performance. Journal of sport and exercise psychology; 2016. 38(3):268-281.

12. Decker, W.H. Managerial humor and subordinate satisfaction. *Social Behavior and Personality*; 2017. 15(2):225-232.
13. Dehghani, M., Azadi, M. Investigating the Relationship between Humor, Perceived Social Support and Life Satisfaction among Students (Case Study: Islamic Azad University, South Tehran Branch). *Iranian Journal of Social Issues*; 2017. 9(2):15-1. [Persian]
14. Eskandari, M. Analysis and critique of the theory of transformational leadership. *Bi-Quarterly Journal of Islam and Management*; 2015. 3(5):33-45. [Persian]
15. Fahim Devin, H., Mahian, A., Asadollahi, E., Qara Dashi, H. The causal relationship between coach mentoring skills and sports achievement motivation with the mediating role of coaches' humor in athletics athletes in Greater Khorasan. *Quarterly Journal of Management and Organizational Behavior in Sports*; 2020. 1 (10): 57-48.
16. Fahim Duin, H., Asadollahi, E. Structural equation model testing The mediating role of instructor humor in the relationship between instructors' cultural intelligence and group cohesion of academic athletes. *Quarterly Journal of Management and Organizational Behavior in Sports*; 2019. 1 (8): 31-42.
17. Gropel, P., Schuler, J., Wegner, M. Achievement motive and sport participation. *Psychology of Sport and Exercise*; 2016. 3(7):93-100.
18. Nazarudin, M. N. B. H., Fauzee, M. S. O., Jamalis, M., Geok, S. K., & Din, A. Coaching Leadership Styles and Athlete Satisfactions and motivation among Malaysian University Basketball Team. *Research Journal of International Studies*; 2009. 9(3):29-41.
19. Razavi Heshmatizadeh, M., Fahim Devin, H. Structural Equation Model Testing the Mediating Role of Coach Humor in the Relationship between Coaches 'Emotional Competence and Athletes' Mental Health from the Perspective of Academic Athletes. *Fifth National Conference on Sports Science and Physical Education of Iran*. Tehran; 2017. P: 37-42. [Persian]
20. Rhod, Jean. Laughter: A neglected but vital element of mentoring. *JDSC Journal*; 2015. 4(12):59-72.
21. Romero, EJ, Cruthirds, Kevin. The use of humor in the workplace. *IEEE Engineering Management Review*; 2007. 34(3):18-18.
22. Sari, Ihsan. (2017). Achievement Motivation in Sports Context Conference: 14th World Congress of Sport Psychology; 2017. P: 11-17.
23. Seiedi, N. Investigating the mediating role of inspirational coaching in the effect of psychological capital on the motivation of sports development in athletes of Iranian girl's national volleyball teams. Master Thesis. Faculty of Physical Education, Islamic Azad University, Mashhad Branch; 2017. P:79. [Persian]
24. Shaffer, D. R., & Wittes, E. Women's precollege sports participation, enjoyment of sports, and self-esteem. *Sex Roles*; 2006. 55(3-4):225-232.
25. Sullivan, Ph. Humor Styles as a Predictor of Satisfaction Within Sport Teams. *Sport Psychology Study*; 2013. 7(15):45-55.
26. Turnidge, J., & Côté, J. Applying transformational leadership theory to coaching research in youth sport: A systematic literature review. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*; 2018. 16(3):327-342.
27. Zuber, C., & Conzelmann, A. The Impact of the Achievement Motive on Athletic Performance in Adolescent Football Players. *Eur J Sport Sci*; 2014. 14(5):475-483.